

Poz. 17

UCHWAŁA NR 245
RADY NAUKOWEJ DYSCYPLINY HISTORIA

z dnia 28 lutego 2024 r.

w sprawie nostryfikacji stopnia naukowego pani Oleksandry Zvyaginy

Na podstawie art. 328 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj.: Dz.U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.) oraz § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki nadanych za granicą (Dz.U. z 2018 r. poz. 1877), Rada Naukowa Dyscypliny Historia postanawia, co następuje:

§ 1

Odmawia się uznania stopnia *kandydata nauk* w zakresie historii, nadany pani Oleksandrze Zvyaginie w dniu 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka, za równoważny z polskim stopniem doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Wniosek o uznanie stopnia naukowego uzyskanego za granicą za równoważny z odpowiednim polskim stopniem naukowym doktora pani Oleksandra Zvyagina złożyła w dniu 17 października 2023 r. Dotyczył on nostryfikacji stopnia kandydata nauk nadanego jej 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka. Rada Naukowa Dyscypliny Historia (dalej: Rada) uchwałą nr 62 z dnia 29 listopada 2023 r. powołała komisję do przeprowadzenia formalnej i merytorycznej oceny wniosku w sprawie nostryfikacji stopnia naukowego pani Oleksandry Zvyaginy (dalej: Komisja) w składzie: dr hab. Marek Janicki (przewodniczący); prof. dr. hab. Mirosław Nagielski, dr hab. Hieronim Grała.

Komisja zapoznała się z dokumentacją dostarczoną przez panią Oleksandrę Zvyaginę, w tym przede wszystkim z jej rozprawą doktorską w języku ukraińskim poświęconą polityce zagranicznej Królestwa Polskiego w Europie środkowo-wschodniej w kontekście międzydynastycznej rywalizacji Jagiellonów i Habsburgów (1507–1548). Po przeanalizowaniu tej rozprawy Komisja postanowiła wyrazić negatywną opinię w sprawie uznania stopnia kandydata nauk nadanego pani Oleksandrze Zvyaginie 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka za równoważny z polskim stopniem naukowym doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Opinia Komisji na temat nostryfikacji stopnia naukowego pani Oleksandry Zvyaginy została udostępniona członkom Rady wraz z innymi materiałami przed

posiedzeniem 28 lutego 2024 r. Na posiedzeniu tym dr hab. Marek Janicki omówił ponadto szczegółowo stanowisko Komisji.

Opinia Komisji stwierdzała, co następuje:

Przedstawiona jako podstawa nadania stopnia kandydata nauk praca pani Oleksandry Zvyaginy została przygotowana pod kierunkiem doc. Ludmiły Nesterenko na Kijowskim Uniwersytecie im. Borysa Hrinczeka i tam też obroniona. Temat zatwierdzono w 2013 r. Dyplom kandydata nauk historycznych pani Oleksnadra Zvyagina uzyskała 18 grudnia 2018 r. Recenzentami pracy byli prof. Władimir Dyatlov (Uniwersytet Czernihowski) oraz Vyatscheslav Tsivaty (Uniwersytet Kijowski). Dorobek publikacyjny pani Oleksandry Zvyaginy zawiera się w 17 artykułach naukowych. Są to publikacje związane z konferencjami, które odbyły się w ośrodkach ukraińskich, takich jak: Odessa, Charków, Ługańsk, Równe, Zaporże, Dniepr czy Czerkasy. Większość spośród tych publikacji ukazała się w dwóch czasopismach: „Zeszytach Naukowych Tarnopolskiego Uniwersytetu Pedagogicznego” oraz w „Pracach Naukowych Wydziału Historii Zaporoskiego Uniwersytetu Narodowego”.

W odniesieniu do podstawy promocji sama autorka stwierdza w autoreferacie, że jej „praca stanowi ogólny przegląd stanu badań naukowych nad problemem określenia miejsca Królestwa Polskiego w stosunkach międzynarodowych Europy Środkowo-Wschodniej w pierwszej połowie XVI wieku”. Celem pracy było omówienie przede wszystkim dyplomacji prowadzonej przez Zygmunta I Starego w Europie Środkowo-Wschodniej w kontekście relacji z Habsburgami. Granice chronologiczne stanowiło panowanie tego władcy, choć z oczywistych przyczyn autorka odnosi się do polityki prowadzonej przez jego poprzedników, jak również kontekstu zachodnioeuropejskiego i osmańskiego.

Oceniana praca składa się ze streszczenia, wstępu, czterech rozdziałów, prezentacji wniosków oraz bibliografii. Autorka słusznie (jakkolwiek w żaden sposób nie odkrywczo) uznała za punkty zwrotne w dyplomacji Zygmunta I: kongres wiedeński 1515 r., elekcję cesarską Karola V w 1519 r. oraz bitwę pod Mohaczem w 1526 r. (choć bez zwrócenia szczególnej uwagi na polityczne, długofalowe konsekwencje sekularyzacji państwa zakonnego w Prusach), stąd podział materiału może nie budzić większych zastrzeżeń. Wygląda on następująco: rozdział 1. (prezentacja źródeł, literatury, założeń i celów badawczych); rozdział 2. (od 1507 r. po bitwę pod Mohaczem z istotnym uwzględnieniem postanowień traktatu wiedeńskiego); rozdział 3. (walka o korony czeską i węgierską aż do klęski Jana Zapoły w 1528 r.); rozdział 4. (polityka węgierska Zygmunta I do 1548 r.). Szczególnie ostatni rozdział dotyka jedynie problemów, jakie stały przed dyplomacją Korony, a także Litwy (!) w okresie, którego dotyczy praca. Mimo że autorka z założenia odnosi się do działań dyplomatycznych Królestwa Polskiego, w nieuzasadniony sposób niewiele miejsca poświęca Wielkiemu Księstwu Litewskiemu i jego elitom. Co więcej zdaje się nie zauważać odrębności polityczno-ustrojowej obydwu państw jagiellońskich, tj. Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego (co obrazują choćby uwagi o utracie Smoleńska przez Koronę Polską (s. 61). Tymczasem wydarzenia na teatrze litewsko-moskiewskim stale determinowały postawę Zygmunta I wobec zagrożenia ze strony Wielkiego Księstwa Moskiewskiego i wobec geopolityki Habsburgów. Wojny z lat 1500–1522 oraz 1534–1537 z Moskwą ograniczały aktywniejszą politykę Zygmunta I w Europie Środkowo-Wschodniej. Jeśli do tego dodamy konflikt z Zakonem (1519–1521) oraz stałe najazdy ord tatarskich, wojnę z Mołdawią (1501–1509 oraz 1530–1538), to trudno się dziwić ostrożnej i ugodowej polityce Zygmunta I tak w stosunku do Habsburgów, jak i Turcji. Szkoda, że autorka nie wykorzystała w tym względzie choćby prac M. Plewczyńskiego (*Wojny i wojskowość polska XVI wieku*, t. I: *lata 1500-1548*, Oświęcim 2017; *W służbie polskiego króla*.

Z zagadnień struktury narodowościowej armii koronnej w latach 1500-1574, Oświęcim 2015; w tej ostatniej autorka mogłaby w rozdziałach poświęconych Mołdawianom, Serbom, Czechom czy Węgrom odnaleźć ważne materiały dotyczące nie tylko ich służby wojskowej, ale także dyplomatycznej).

Odnosząc się szerzej (acz ogólnie) do wykorzystanych w pracy źródeł i literatury, trzeba zauważyć, że autorka korzystała z zasobów archiwalnych AGAD w Warszawie (głównie Libri Legationum, same bowiem księgi wpisów Metryki Koronnej, mimo włączenia ich do podstawy źródłowej pracy, nie należą do zasadniczych świadectw odnoszących się do podjętej tematyki), a także z pojedynczych rękopisów z Biblioteki Jagiellońskiej (3), Biblioteki Czartoryskich (4) i Biblioteki Ossolineum we Wrocławiu (3). W Bibliotece Narodowej w Warszawie autorka korzystała ze źródeł rękopiśmiennych za pośrednictwem mikrofilmów. Dziwi przy tym niewykorzystanie w pracy archiwów i bibliotek lwowskich i kijowskich, a szczególnie brak kwerendy w zasobie Haus-Hof und Staats Archiv w Wiedniu. Broni autorkę fakt, że wykorzystała wydaną korespondencję Ferdynanda I oraz Zygmunta I (*Acta Tomiciana*), choć jednocześnie zdumiewa niemal całkowita nieobecność (wzmianki na dwóch stronach pracy) źródeł wytworzonych przez najważniejszego dyplomata habsburskiego działającego (również poprzez siatkę wywiadowczą) w Polsce, Litwie i na Węgrzech – Zygmunta von Herberstein (zwłaszcza że źródła te o pierwszorzędym znaczeniu dla kwestii stosunków jagiellońsko-habsburskich w kontekście moskiewskim i węgierskim wydawano od XVI po XXI w.).

Poza istotnymi niedostatkami podstawy źródłowej (mimo fragmentarycznego wykorzystania zasobów rękopiśmiennych) zwracają uwagę bardzo poważne braki w zakresie polskiej, litewskiej, ukraińskiej, rosyjskiej i niemieckojęzycznej literatury przedmiotu, zarówno klasycznej jak i nowszej. Należy podkreślić, że chodzi tu o całkowitą lub niemal całkowitą nieobecność w wywodach autorki prac o fundamentalnym znaczeniu dla podjętej problematyki, należących do dorobku takich badaczy jak: Anna Sucheni-Grabowska, Hieronim Grala, Hans Uebersberger, Bertold Picard, Maike Sach, Marius Sirutavičius, Serhiy Lepyavko, Petro Kulakovsky, Aleksander Zimin, Boris Floria, Anna Choroszkewitsch, Michail Krom, Aleksandr Fliuszkin. Dziwi też m.in. zupełne pominięcie biografii znanych dyplomatów i dygnitarzy z *Polskiego Słownika Biograficznego*. Jednocześnie w bibliografii pracy liczącej 397 pozycji można wskazać takie, które niewiele czy zgoła nic istotnego nie wnoszą do podjętej w pracy problematyki.

Po zapoznaniu się z pracą szczególną uwagę zwraca wyżej cytowane sformułowanie autorki określające przygotowane przez nią opracowanie jako „ogólny przegląd badań naukowych”, przy czym należy dodać, że jest to przegląd pod wieloma względami znacząco niekompletny. Stąd też wnioski ocenianej pracy nie są ani miarodajne, ani tym bardziej odkrywcze czy rewolucyjne. Jednocześnie wiele istotnych problemów pozostaje w pracy niezauważonych, choćby w aspekcie historiograficznym. Nie uzyskujemy też odpowiedzi na wiele kluczowych pytań: Jak ustosunkowywały się do polityki Zygmunta I polsko-litewskie elity władzy (korespondencja)? W jaki sposób wydarzenia militarne wpływały na podejmowane decyzje Zygmunta I względem choćby obrony praw Jagiellonów do tronów Czech i Węgier? Jakie było stanowisko obu gospodarstw mołdawskiego i wołoskiego w kontekście rywalizacji Habsburgów, Korony i Turcji o Węgry w ww. okresie?

Wziąwszy pod uwagę wskazane wyżej względy merytoryczne, jak również pewne braki formalne (w tym m.in. powoływanie w pracy materiałów rękopiśmiennych przy pomocy sygnatur mikrofilmów) Komisja postanowiła rekomendować Radzie odrzucenie wniosku o uznanie stopnia kandydata nauk nadanego pani Oleksandrze Zvyaginie 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka za równoważny

z polskim stopniem naukowym doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Po zapoznaniu się z opinią Komisji Rada przeprowadziła głosowanie tajne w sprawie uznania stopnia kandydata nauk nadanego pani Oleksandrze Zvyaginie 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka za równoważny z polskim stopniem naukowym doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia. Uprawnionych do głosowania było 36 osób, głosowały 22 osoby. Za uznaniem stopnia naukowego za równoważny oddano 1 głos, przeciw oddano 15 głosów, 6 osób wstrzymało się od głosu. Tym samym Rada Naukowa Dyscypliny Historia podjęła uchwałę w sprawie odmowy uznania stopnia kandydata nauk nadanego pani Oleksandrze Zvyaginie 18 grudnia 2018 r. przez Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinczeka za równoważny z polskim stopniem naukowym doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Pouczenie

Zgodnie § 5 ust. 2 zarządzenia nr 122 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 8 czerwca 2020 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych nadanych za granicą (Monitor UW z 2020 r. poz. 257), od niniejszej decyzji przysługuje wnioskodawcy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez Radę Naukową Dyscypliny Historia.

Przewodniczący Rady Naukowej Dyscypliny Historia: *P.M. Majewski*